

DE POLITIEHERVORMING EN DE HEILZAAMHEID VAN HET PUBLIEKE

1. In de week van 19 tot 25 mei 1998 bereikten de acht partijvoorzitters in het kader van het zogenaamd Octopus-overleg een politiek vergelijk over de hervorming van de politie.¹ Op lokaal vlak worden gemeentepolitie en lokale rijkswachtbrigades gefusioneerd in interpolitiezones (IPZ's)² en voor de taken van administratieve politie onder het beheer en gezag geplaatst van de burgemeester. Op federaal niveau wordt een federale politie uitgebouwd die instaat voor gerechtelijke onderzoeken, ordehandhaving, verkeer en logistieke ondersteuning. Deze politiedienst staat onder de respectievelijke bevoegdheden van de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie en van de gerechtelijke overheden. De leiding van de dienst wordt uitgeoefend door een nationale commissaris, die gecontroleerd wordt door een federale politieraad. Deze federale politie zal bij elke interpolitiezone een verbindingsofficier detacheren, die samen met de procureur en de lokale politiechef beslist welke gerechtelijke onderzoeken lokaal dan wel bovenlokaal worden aangepakt.

Tussen de lokale en de federale politie bestaat een functioneel verband maar geen hiërarchische band. De op te richten gecentraliseerde informatiegegevensbank wordt gemeenschappelijk beheerd met de lokale politie, die in tegenstelling tot eerdere regeringsvoorstellen een rechtstreekse toegang krijgt. Er wordt onmiddellijk werk gemaakt van een eenvormig statuut qua tucht, remuneratie en opleiding. Opvallend is dat de leden van de federale politie en deze van de lokale politie eenzelfde uniform zullen dragen.

Op het tussenniveau opereert de zogenaamde streekcommandant. Deze heeft vooral een coördinerende en administratieve opdracht. De oppositie had zich verzet tegen het voorstel om op tussenniveau een 'verbindings-, steun- en coördinatiepunt' in het leven te roepen onder leiding van een arrondissementscommandant die ondermeer bevoegd zou worden voor de ordehandhaving over de grenzen heen van de interpolitiezones.³ Omdat hierin teveel de afspiegeling doorschemerde van de be-

1. *De Standaard*, 20-21 mei 1998; *De Morgen*, 25 mei 1998.

2. Een aanvankelijke impasse m.b.t. Brussel, dat in een tussenfase twee aparte korpsen, nl. de lokale tak van de federale politie en de gemeentepolitie, wilde behouden, werd enkele dagen later overwonnen (*De Standaard*, 27 mei 1998).

3. In het 'Voorontwerp van organieke wet van de nationale politie, het voorontwerp van wet tot wijziging van de wet op het politieambt en het voorontwerp van wet tot wijziging van de nieuwe gemeentewet', dat op 18 februari 1998 door de ministerraad werd goedgekeurd, werd bepaald dat het lokale niveau bij de uitvoering van lokale opdrachten een beperkte vorm van autonomie ten opzichte

→

staande 27 megadistricten van de rijkswacht en men vreesde voor een te sterk sturende greep op de lokale politie, werd gekozen voor de figuur van de streekcommandant, wiens titel reeds wijst op de ondergeschiktheid van de functie ten aanzien van het lokale politiewerk.

2. Vanuit de meerderheid werd opgemerkt dat door de ontsnapping van Dutroux en de ontslagen die erop volgden, een no nonsens instelling ontstond bij de onderhandelaars die beseften dat het voortaan anders moest 'en de politieke spelletjes achterwege lieten', waardoor het al snel tot een consensus over de politiehervorming kwam. In de periode voor de bewuste ontsnapping en het Octopusoverleg, meer bepaald in februari 1998, zag de toestand er anders uit. Toen stoomde de regering drie wetsontwerpen klaar die, naar eigen zeggen, voor juli 1998 door het parlement goedgekeurd moesten worden. Centraal in deze teksten stond het korps van de zogenaamde Nationale Politie. Deze zou niet alleen op federaal vlak opereren, doch ook op lokaal vlak beschikken over eigen eenheden met taken van gerechtelijke en administratieve politie en dit naast de bestaande gemeentepolitie. Een en ander werd gekaderd in een stapsgewijze hervorming ('associatie op lokaal vlak als wegbereider voor integratie'), die later zijn volledig beslag zou krijgen. De politieke kritiek op deze plannen, ook vanuit de (Franstalige) meerderheid, werd hierdoor slechts ten dele weerlegd. Immers, de kern van de kritiek betrof het in het vooruitzicht gestelde eindresultaat van een door de federale overheid gestuurde nationale politiedienst en daar leidden de regeringsplannen, al dan niet in stapjes, onvermijdelijk toe.⁴

3. De vraag kan dan ook gesteld worden wie er (politiek) gespeeld heeft. De regering heeft ontegensprekelijk het belang van de geplande hervorming onderschat door met een gewone meerderheid een niet voldoende maatschappelijk gesteund project te willen doorvoeren.⁵ Zowel in België, Nederland als in Frankrijk is het getouwtrek rond de politie tussen lokale overheden en de centrale regering een historische constante.⁶ Dit getouwtrek is essentieel politiek, daar het begrip 'lokale autonomie'

→

van de hiërarchie bezet, waarbij het arrondissementeel niveau een coördinerende rol en een rol van toezicht op de uitvoering heeft. Cf. E. BRANCKAUTE, 'De eerste wettelijke basis voor de nieuwe politiestructuur', in *Security Trends*, nr. 53, 23 februari 1998, 12-20.

4. Men leze ondermeer de parlementaire discussie over de vroeger vrijgegeven regeringsnota in *Beknopt Verslag*, Senaat, G.Z. 1997-98, 23 oktober 1997, 2045-2062. Eveneens, 'Position de l'Union des villes et communes de Wallonie et de l'Union des villes et communes flamandes', *Mouvement Communal*, 1997, nr. 6/7, 332-333.

5. Vgl. CH. ELIAERTS, 'Naar een (gewapende) vrede. De hervorming van het Belgische politiewezen voor en na de zaak Dutroux', *Just. Verk.*, 1997, nr. 8, 135.

6. Voor Frankrijk: J.-J. GLEIZAL, J. DOMENACH en C. JOURNES, *La police. Le cas des démocraties occidentales*, Parijs, P.U.F., 1993, 390 p. Voor België: R. MAES, 'Het profiel van de lokale politie', *Res Publica*, 1997, nr. 1, 3-26, spec. 18; L. VAN OUYTRIVE, Y. CARTUYVELS en P. PONSAERS, *Sire, ik ben ongerust. Geschiedenis van de Belgische Politie 1794-1991*, Leuven, Kritak, 1992, 367 p. en P. PONSAERS, 'Betekenis van een nieuwe geïntegreerde politiestructuur', in PH. TRAEST en A. DE NAUW,

→

minder juridisch, dan wel politiek van aard is en slechts zoveel betekent als de politieke macht die het representeert.⁷ In België werd in 1848 na een zestal jaren een wetswijziging van de gemeentewet ingetrokken die de burgemeester degradeerde tot een afgevaardigde van de regering en aan het gemeentecollege de controle op de politie en op de uitvoering van de politiereglementen ontnam.⁸ Meer subtiële strategieën zouden vervolgens worden aangewend om aan de gemeentepolitie het karakter van louter gemeentelijk belang te ontnemen.⁹ Tevens werden door de versterking van de rijkswacht en de oprichting van de gerechtelijke politie bij de parketten, belangrijke federale instrumenten uitgebouwd. In Frankrijk heeft de republikeinse traditie binnen de politiek zich steeds verzet tegen het opheffen van lokale politiediensten en blokkeerden de verkozen burgemeesters in het parlement, met wisselend succes, alle initiatieven van de uitvoerende macht tot het oprichten van een nationale politie. Pas in 1966 werd de politie van Parijs en deze van de provincies samengevoegd in de Police Nationale. Door de greep die de uitvoerende macht op de politie toen verkreeg, heeft deze politiedienst nooit de populariteit mogen genieten van de Britse politie die dichter bij de bevolking staat en gecontroleerd wordt door de lokale besturen. Federale politiediensten, zoals onze rijkswacht, worden als een arm van de Staat ervaren, niet als een politie van de gemeenschap. Een initiatief zoals Community Policing is in hun hoofde dan ook bij voorbaat mislukt, zonder bijkomende koerswijzigingen.¹⁰ Zonder twijfel kunnen bepaalde van de wijzigingen in deze zin aangewezen worden. *Primo* is er de wet van 3 april 1997, waarbij aan de gemeentelijke overheden een aantal nieuwe, gebonden be-

→

Wie is er bang van het strafrecht?, Gent, Mys en Breesch, 1998, 207-213. Specifiek m.b.t. de tot nu financieel aangemoedigde maar op vrijwillige basis georganiseerde interpolitiezones: P. DE HERT, 'De contouren van de federalisering en intercommunalisering van gemeentelijke belangen. N.a.v. de voorgestelde politie-intercommunale in het eindrapport Huybrechts', *C.D.P.K.*, 1997, nr. 3, 526-559. Voor Nederland: D. ELZINGA, P. VAN REST en J. DE VALK, *Het Nederlandse politierecht*, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 408 p. Meer recente wijzigingen in Nederland worden beschreven in F. VINK, 'Op weg naar provinciaal beheer?', *Algemeen Politieblad*, 18 maart 1995, 10-11; x, 'Meer centrale sturing politie', *N.J.B.*, 7 februari 1997, 273; x, 'Rubriek Politie', *Delikt en Delinkwent*, 1997, 4, 382 e.v.; 'Kunnen de Hollanders ons iets leren?', *De Gemeente*, 1997, nr. 4, 283-284. Een interessante analyse van productieve methoden om het debat centrale sturing versus decentrale sturing te neutraliseren, geeft: H. SCHÖNFELD, 'Grotere effectiviteit van politieke activiteiten', *Het Tijdschrift voor de Politie*, 1997, nr. 5, 15-17.

7. P. DE HERT, 'Politie, een integraal deel van de gemeentelijke autonomie', *Vigiles*, 1997, 3, 1-5.

8. P. PONSZAERS, *l.c.*, 207-208.

9. A. MAST, J. DUJARDIN, M. VAN DAMME en J. VANDE LANOTTE, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen België, 1996, 394-395; P. DE HERT, 'Politie, een integraal deel van de gemeentelijke autonomie?', *l.c.*, 4-5; P. PONSZAERS, *l.c.*, 213.

10. Deze analyse die steunt op de inzichten van GLEIZAL, vormt geenszins een ontkenning van de realiteit in ons land die erin bestaat dat burgemeesters wel op hun prerogatieven staan, doch zelden financieel de prijs hiervoor hebben willen betalen. De professionalisering van de gemeentepolitie in het laatste decennium is dan ook in hoofdorde het werk geweest van de federale regering (P. PONSZAERS, *l.c.*, 240).

voegdheden gegeven wordt t.a.v. de rijkswacht.¹¹ Ondermeer wordt in de wet op de rijkswacht een nieuwe bepaling ingevoegd, naar verluidt waarvan de rijkswacht zich schikt bij het vervullen van opdrachten van bestuurlijke politie naar de door de burgemeester uitgevaardigde richtlijnen m.b.t. het gemeentelijk veiligheidsbeleid.¹² Op zeldzame wijze zet de federale overheid hier als het ware een stap terug en verwordt het beheer van het rijkswachtkorps van een materie van (louter) algemeen belang tot een van gemengd belang. *Secundo*, is er de recente Wet van 25 maart 1998 tot wijziging van het syndicaal statuut van het operationeel rijkswachtpersoneel.¹³ Deze wet geeft aan het rijkswachtpersoneel de mogelijkheid zich voortaan aan te sluiten bij de erkende vakbonden van al de beroepscategorieën, en niet alleen bij de verenigingen die uitsluitend de leden van het rijkswachtpersoneel vertegenwoordigen. Het belang van deze wetgeving die de rijkswacht doet aansluiten bij de burgermaatschappij, is evident.

Toch blijven de beschreven koerswijzigingen onvoldoende. Het kersverse recht op syndicalisering, dat nog steeds geen recht op staking of op vrije meningsuiting omvat, kreeg al gauw een symbolische knauw door de afkeurende reactie van de minister van Binnenlandse Zaken op een naar de standaarden van de bedrijfswereld gemeten, erg banale syndicale actie aan de poorten van de Etterbeekse kazernes in mei 1998. Het vorderingsrecht van de burgemeester ten aanzien van de rijkswacht is al bij al ook erg beperkt. Dit ondervond de burgemeester van Gent, die zijn vordering tot bijstand gericht aan de rijkswacht met het oog op de ordehandhaving van een voetbalwedstrijd, afgewezen zag op grond van 'dienstorganisatorische redenen'. Een 'richtlijn aan de rijkswacht' is dus nog wat anders dan het bevel en de onderrichting die de burgemeester op grond van artikel 172 van de Nieuwe Gemeentewet kan geven aan de 'eigen' gemeentepolitie.¹⁴ Ten gronde, wijst dit op een onoverbrugbare contradictie in het functioneren van nationale politiediensten met algemene bevoegdheden. Zij zijn instrument van de politieke overheid, maar hebben tegelijkertijd een taak van algemeen belang die zich niet altijd laat verzoenen met eerstgenoemde instrumentele functie. Bovendien creëert het onveiligheidsfenomeen bij de bevolking bepaalde verwachtingen en behoeften ten aanzien van de politie, waarop federale diensten niet altijd ten volle kunnen inspelen gezien de

11. Wet van 3 april 1997 tot wijziging van de nieuwe gemeentewet, de Wet van 2 december 1957 op de rijkswacht en de Wet van 21 december 1973 betreffende het statuut van het personeel van het operationeel korps van de rijkswacht, *B.S.*, 6 juni 1997. Men leze: M. DE MESMAEKER, 'De relatie burgemeester-rijks-wacht: geen nieuwe dirigent, wel de violen fijner op elkaar afgestemd', *Vigiles*, 1997, 2, 4-7. Hierover eveneens: de Omzendbrief van 29 mei 1997 betreffende de relatie tussen de burgemeester en de rijkswacht, *B.S.*, 6 juni 1997, 15268.

12. Cf. art. 16, W. 2 december 1957, ingevoegd door art. 6, W. 3 april 1997.

13. Wet van 25 maart 1998 tot wijziging van het syndicaal statuut van het personeel van het operationeel korps van de rijkswacht, *B.S.*, 18 april 1998. M. DE MESMAEKER, 'Het nieuw syndicaal statuut voor de rijkswacht: een prefiguratie?', *Vigiles*, 1998, nr. 2.

14. Vgl. 'Ik kan ermee akkoord gaan om richtlijnen te aanvaarden, maar dit kunnen nooit bevelen of voorschriften zijn. Een vermenigvuldiging van de polen van hiërarchisch gezag op de rijkswacht zou het geheel onbeheerbaar maken', CH. JANSSEN en ST. JANSSENS, 'Een interview met luitenant-generaal Deridder', *Politeia*, 1996, nr. 4, 11.

zou juist geschetste ambiguïteit van hun opdrachten, die bovendien naast preventie ook repressie omvat.

4. De aanwijsbare band tussen het gekozen politiemodel en de acceptatie ervan door de bevolking, leert dat de keuze voor een politie(hervorming) essentieel een politieke keuze vormt, of nog beter, een keuze die behoort tot het (ruimere) domein van het publieke.¹⁵ Precies op dit punt kunnen in een recent verleden nalatigheden worden aangewezen. PONSAERS (*infra*) schrijft terecht dat met het Pinksterplan geen reële hervorming beoogd werd, wat de kersvers gedemilitariseerde rijkswacht onafgewerkt liet. Tegen de verwachtingen in bood het Pinksterplan geen oplossing voor de grote relatieproblemen tussen de rijkswacht en de andere politiediensten¹⁶, terwijl een coherente veiligheidspolitiek alleen mogelijk is via duidelijk gedefinieerde partnerschappen waarin geantwoord wordt op de vraag 'wie doet wat'.¹⁷ Wel creëerde het Pinksterplan een grote dynamiek in de organisatie van het politiewezen, en in het bijzonder in de organisatie van de rijkswacht.¹⁸ Gevolg hiervan is, aldus PONSAERS, dat de rijkswacht zich in de navolgende jaren op eigen initiatief grondig zal herbronnen en intern reorganiseren, met steun van de grote politieke partijen. Daarbij werd in hoofdorde gebruik gemaakt van in managementsscholen en -handboeken opgediepte technieken en inzichten, waarbij het zich toeëigenen van de markt van de onveiligheid belangrijker werd dan het vermijden van die onveiligheid.¹⁹ Politieke afspraken, zoals vastgelegd in het Pinksterplan, werden door deze reorganisaties op de helling gezet.²⁰ Normen en waarden uit het domein van het publieke, worden ingeruild voor normen en waarden uit het economische, hoewel de essentieel verschillende aard van deze sociale velden door DURKHEIM reeds duidelijk geanalyseerd werd.²¹ Het succes van deze strategie, gecombineerd met

15. J.J. GLEIZAL, 'Chronique de police', *Rev.sc.crim.*, 1996/4, 954.

16. Zie ook C. FIJNAUT, 'De toekomst van de rijkswacht in het licht van haar verleden', *Politeia*, 1996, nr. 4, 8.

17. J.J. GLEIZAL, *l.c.*, 952.

18. Zie ook: C. FIJNAUT, *l.c.*, 6 en 9.

19. 'Een duidelijk voorbeeld vormt het niet-dringend bericht van opsporing. Het betreft een methode van informatiegaring, bedoeld om aanvullende informatie over een bepaalde persoon op te diepen. Het is echter een exclusief intern rijkswachtdocument. De andere politiediensten krijgen daar in beginsel geen kennis van. Dit betekent dat meer dan de helft van de politieambtenaren als potentiële bron van informatie wordt uitgesloten, wat meteen grote vragen oproept naar de efficiëntie van dit document' (Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de dhr. R. LANDUYT en mevr. N. DE T'SERCLAES in het kader van het Parlementair onderzoek naar de wijze waarop het onderzoek door politie en gerecht werd gevoerd in de zaak 'Dutroux-Nihoul en consorten', *Gedr. St.*, Kamer, 1996-1997, G.Z., 1996-1997, nr. 713/6, 83).

20. Over de verenigbaarheid van ondermeer de herstructurering van de brigades tot meer autonome eenheden, met de complementariteitsrol weggelegd voor de rijkswacht t.a.v. de gemeentepolitie in het Pinksterplan en de Omzendbrief OOP 13 van 26 april 1990: C. FIJNAUT, 'De toekomst van de rijkswacht in het licht van haar verleden', *l.c.*, 7.

21. Het inzicht dat de democratie zich moet indekken tegen elke dominantie van een der onderscheiden, constituerende sferen, staat centraal in het denken van Michael WALZER. Men leze o.m. *Sphères de justice*, (vertaald uit het Engels), Parijs, Seuil, 482 p.

een loyale opstelling naar de federale broodheren toe, verklaart het geloof van deze laatsten in het nut van een federale politiedienst met een algemene bevoegdheid en lokalen afdelingen.²² Blunders rond postboden en andere Othello's²³ worden systematisch vergoelikt als toevalligheden of integendeel gebruikt om nog verdergaande interne reorganisaties te bepleiten.²⁴ Een en ander verklaart waarom het oorspronkelijke regeringsplan van februari 1998 niet meer voorstelt dan een versterking van de rijkswacht en verklaart tevens het belang dat gehecht wordt aan een directe band met het lokale (in de vorm van eenheden).

5. Wij zijn niet onder de indruk van de stelling dat moderne criminaliteitsbestrijding nood heeft aan dergelijke lokale 'voelsprietten' of dat een eenheidspolitie theoretisch en functioneel de beste oplossing vormt, zoals door sommigen in dit themanummer wordt voorgehouden. Gedegen empirisch en sociologisch onderzoek ter schraging van de stelling dat alleen via een eenheidspolitie kan geredieerd worden aan het risico dat een nationale politie zonder lokale inplanting blind wordt, is ons niet bekend. Veeleer geloven we dat er menselijke grenzen zijn aan het aantal finaliteiten dat aan een politietaak gegeven kan worden. In de praktijk worden daarin steeds keuzen gemaakt in functie van bepaalde prioriteiten (crime-fighting eerder dan ordehandhaving, hulpverlening eerder dan ordehandhaving, etc.). 'Goed' politiewerk kan daarom niet uitsluitend in functie van federaal bepaalde prioriteiten worden gedefinieerd.²⁵ Bovenal is het vraagstuk naar de ideale politieorganisatie er een dat niet uitsluitend beantwoord kan worden in termen van efficiëntie en rationalisatie. De politie heeft nood aan een helder politiek project dat gedragen wordt door een brede maatschappelijke basis. Politie is met andere woorden geen instituut zoals een ander, en zeker geen bedrijf, maar een project dat ten dele gestuurd kan worden. Ideaal gebeurt die sturing in functie van wat er leeft in het publieke domein, in de praktijk wordt die sturing, zo ze al gebeurt, evenwel gedicteerd door de (regerende)

22. J. VANDER VELPEN, *De blauwe ridders. Van rijkswacht tot eenheidspolitie*, Berchem, EPO, 1998, 285 p. Vgl. 'Les gendarmes essayent de prendre leurs responsabilités. (...) Je serai lâche de ne pas les défendre alors que j'ai les possibilités de leur faire faire ce que je veux' (interview met de Minister van Binnenlandse Zaken in *La libre Belgique*, 13 december 1997).

23. Cf. Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht, *l.c.*, 48-53 en 83.

24. Het gebrek aan sturing van 'Charleroi' door het CRO, vormt voor deze een aanleiding om een belangrijke en actievere rol inzake inlichtingen en documentatie te bepleiten. Men leze het verslag van raadsheer-onderzoeker E. MARIQUE over de analyse van de informaticagegevens van het CBO opgenomen in het Aanvullend Verslag namens de onderzoekscommissie uitgebracht door de dhr. R. LANDUYT en mevr. N. DE T'SERCLAES in het kader van het Parlementair onderzoek naar de wijze waarop het onderzoek door politie en gerecht werd gevoerd in de zaak 'Dutroux-Nihoul en consorten', *Gedr. St.*, Kamer, 1996-1997, G.Z. 1997-1998, nr. 713/8, 211.

25. Vgl. 'Meer centraliseren betekent dat het plaatselijk maatwerk onder druk komt te staan' ('Kunnen de Hollanders ons iets leren?', *De Gemeente*, 1997, nr. 4, 283). In Nederland ervaren de burgemeesters de nationale en regionale greep op de eengemaakte politie eerder als een handicap. Het gaat zelfs zo ver dat sommige burgemeesters een beroep doen op privé politie om de lokale politiezorg te vrijwaren.

actoren van het politieke domein.²⁶ Specifiek met betrekking tot justitie en politie heeft deze situatie ertoe geleid dat tot eind jaren tachtig vooral een non-beleid werd gevoerd omwille van een stellingoorlog tussen de partijen en dat de laatste jaren vooral werk gemaakt is van instrumentaliserende²⁷ en verticale hervormingen²⁸, eerder dan van rechtsbeschermende en horizontale hervormingen of van kleine kwalitatieve hervormingen²⁹ die even noodzakelijk waren. De centraliserende tendens, eigen aan het overlevingscredo van sommige partijen binnen de meerderheid, had met de in februari 1998 afgesproken politiehervorming een hoogtepunt bereikt, was er niet de in alle opzichten ongelukkige, doch gevolgrijke ontsnapping van 's lands meester kwelgeest. Niet dat de politieke besluitvorming plots werd opgesteld voor de witte strijders of andere protestorganisaties. Wel werd hun stoorvermogen dermate nieuw leven ingeblazen³⁰, dat de politieke elite gedwongen werd tot toegevingen en de deur opende voor de onderhandelaars en thema's van de oppositie (die in feite eenzelfde eliteconsensus onderschrijven), in de hoop door politieke pacificatie publieke pacificatie te bereiken.³¹ Of het in mei 1998 bereikte resultaat tegemoet komt aan de noden en verlangens van de bevolking, laten we hier open. Toch geloven we dat het publieke domein meer gebaat is bij dit soort verruimde politieke belangenbehartiging en de sedert het eerste rapport van de Commissie Verwilghen gevoerde parlementaire discussies, dan bij de misplaatste managementcredos van politiedeskundigen.

26. P. FRISSEN, 'De justitiecrisis in bestuurskundig perspectief', *N.J.B.*, 17 april 1998, 727-731. Over het ontbreken van een publieke debatcultuur in België: J. DELWAIDE, 'De staat van deelbelangen. Ontwikkelingen van de Belgische politieke cultuur', *Just. Verk.*, 1997, nr. 8, 12-28. Andere verklarende factoren, specifiek m.b.t. justitie en politiek, worden aangedragen door S. GUTWIRTH, K. RAES en D. ROEF, 'België: een rechtstaat met vormgebreken', *Recht en kritiek*, 1997, nr. 1, 3-6.

27. S. GUTWIRTH, K. RAES en D. ROEF, *l.c.*, 6-11.

28. Over de verticale beslissingstructuren vervat in de Wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat en het ontbreken van nieuwe elementen ter bevordering van het horizontaal overleg: A. DE NAUW, 'De wet tot instelling van een college van procureurs-generaal, tussen droom en vrees, enkele verwachtingen', in PH. TRAEST en A. DE NAUW, *Wie is er bang van het strafrecht?*, Gent, Mys en Breesch, 1998, 1-33, spec. 19-20. Zie ook: D. VAN DAELE en C. FIJNAUT, 'De toekomst van het Belgische openbaar ministerie', *Just. Verk.*, 1997, nr. 8, 105-116, spec. 113. Inzake politie: de interne hervormingen van de Rijkswacht, waarbij onder het mom van een decentralisering en een responsabilisering van de lokale brigades, in feite een centralisering doorgevoerd werd door de afschaffing van de tussenniveaus ('gebieden' en 'provinciale groepen').

29. M^{én} leze: D. VAN DAELE en C. FIJNAUT, *l.c.*, 113-115 en C. FIJNAUT, 'Maar toch! Over de hervorming van het politiebestedel', *Vigiles*, 1998, nr. 1, 1-3.

30. Over de gevolgen van de eerste golf van wit protest (oktober 1996) op de Belgische politiek inzake justitie en politie: CH. ELIAERTS, *l.c.*, 120-137.

31. Over de beheersingsstrategieën van de Belgische politiek: M. D'HOOGHE, 'Selectieve uitsluiting in het Belgische politiek systeem. Innovatie en protest door nieuwe sociale bewegingen', *Res Publica*, 1998, nr. 3, 3-21. We onderschrijven de analyse van Anne-Marie ROVIELLO over het essentieel politiek, en dus niet antipolitiek, karakter van de witte beweging. Cf. A.-M. ROVIELLO, 'L'extase du peuple de Belgique', *Esprit*, 1997, 172-188. Deze beweging vormt m.a.w. geen uitdrukking van een afwijzing van de politiek, maar geeft uitdrukking aan een 'nieuwe passie voor de politiek'.

6. Dit themanummer bevat in hoofdde bijdragen van Belgische professoren (ook het standpunt van de Franstalige Liga draagt een professorale stempel). In tegenstelling tot wat Koen RAES voorhoudt³², zijn deze en andere academici geenszins afwezig gebleven in de recente jaren. In parlementaire commissies en interkabinetten waren ze graag geziene sprekers.³³ Allen blikken in functie van de door hen genomen engagementen terug op de vorige fasen van de politiehervorming en verdedigen met verve hun stellingnames. De bijdrage van PONSAERS is gewild de minst opiniërende, maar wil vooral een informatief overzicht geven van de vele recente overheidsinitiatieven inzake politie en van het denkwerk van commissies en politieke partijen. Achtergrondschetsen treft men eveneens aan bij HAENTJES en BRUGGEMAN, die elk een specifieke invalshoek hanteren. Panopticons deelredactie 'Opsporing en politie', is van oordeel dat deze drie bijdragen de lezer in staat stellen om met kennis van zaken zelf te oordelen over de verschillende hervormingsvoorstellen belicht in de andere bijdragen.

Paul DE HERT

32. *Sire, er zijn geen juristen meer ... tenzij ze ook sociologen worden*, Inaugurale rede Leerstoel Willy CALEWAERT, V.U.B., 7 mei 1998 (te verschijnen in boekvorm).

33. Een gedeeltelijk beeld van de participatie van academici in deze fora, geeft 'De politiek in de opsporing. De zes parlementaire onderzoeken naar politie en justitie', *Politeia*, 1996, december, 8-10.